

Maiorul **Virgil Cârstescu**

Din Vremuri Grele

BCU Cluj ~~POBILUEROICE~~ brary Cluj

Eu o prefață de Domnul

N. IORGA

EDIȚIA I

1919

Anul desrobirii
celor amărăți

BCU Cluj-Napoca

RBCFG202001345

Va apărea în curând :

PE DRUMUL DESROBIRII. Versuri albe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cu o prefață de Domnul N. IORGA

MOAȘTE SFINTE. Poezii

DIN VREMURI GRELE

PRIMĂ EDITIONE S' A TIPĂRIT IN 4000 EXEMPLARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Drepturile de reproducere pentru întreaga Românie, sunt rezervate numai autorului.

24 Novembre 1918

Domnule Maior

Am cetit și versurile D-tale, totdeauna pline și sonore, adesea de o frumuseță deosebită și prosa — prosa cea adevărată și aceea care ascunde versuri ce se cer osebite după vechea lor rînduială —, și nu odată am fost adînc înduioșat, deși pe vremuri ca acestea sufletul nostru e hîrșit față de durerea pe care o vede strigînd desnădăjduită înaintea sa, necum față de durerea pe care o vrăjește numai, cu oricîtă putere, scrisul.

Te-ai ales din războiul la care ai luat parte cu vitejia unui fiu drept al țerii, nu numai cu dureroasa onoare a rănii care te smulge de sub steagul căruia te devotaseși, dar și cu o putere de a povesti și de a cînta pe care, cu toate fîgăduitoarele D-tale începuturi, n'ai fi avut-o.

Atita suferință ce-ai văzut ți-a crescut talentul firesc, și zilele grozavului războiu care a rărit așa de mult rîndurile tineretului nostru, luîndu-ni grea vamă pentru dreptul nostru, se vor cunoaște și după diivoasele D-tale însemnări.

Pentru ostenețile D-tale te vor răsplăti multe lacrimi singuratece, și mai mult decît atîtă nu poate rîvni vre-un scriitor pe lume.

N. Iorga

Mucenicilor noștri sfinți, ce
dorm deapururea — din dragoste
de neam — supu țărna stropită
din belșug, cu sânge de eroi, în-
chin aceste pioase însemnări.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unirea tuturor

24 Ianuarie 1914

Cantați români un marș de arme
In ziu'aceasta sfântă,
Așa cum cei robiți de veacuri,
In suflet de-l mai cântă.

Sunt frați de sânge scumpi ca vieața,
Vlăstăre răslețite
Ce-așteaptă doar un semn să sară
Cu inimi oțelite,

Să rupă lanțul de durere
Din vremuri seculare,
Să frângă'n brațe și să dărme
Străinele hotare.

Când mugurul de primăvară
O prinde să'nflăorească,
Umplèți feciori sufletul vostru
Cu fala strămoșească,

Și când talânga la pășune
Pustiul câmp va plânge,
Noi să'n necăm vrăjmașul nostru
In proaspăt lac de sânge.

Dea Domnul să plecăm la luptă
Când s'o topi zăpada,
Să mergem valuri, valuri multe
Să strălucească spada,

Și s'o'implântăm cu ura morții
In liftele păgâne...
Să tremure de groaza noastră;
Să ne ajuți Stăpâne,

Să cadă și el în genunchi
 Cum ne-a căzut bulgarul,
 Să-și muște carnea'n svârcoliri,
 Să-și plângă'n veei amarul,

Să se'nspăimânte lumea iarăși
 De brațul nostru tare,
 Și scumpa noastră țărișoară,
 Să crească tot mai mare.

Hotar să nu mai fie'n veacuri,
 Nici Prutul, nici Carpații.
 Să fim și noi cu pacea'n suflet
 Că ne-am scăpat toți frații.

Ajută Doamne într'o clipă
 Infăptuirea vrerii,
 Și sfărâmă-ne, că-s prea'ngroșate
 Cătușele durerii.

Să se răsbune neamul nostru
 De toată suferința,
 Și'n cartea lumii'ntregi să scrie...
 C'a noastră-i biruința.

Și-atunci... poporul într'un suflet
Să'ntindă'n lacrimi hora,
Citind pe tricolorul țării,
Unirea tuturor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fiți gata

20 Septembrie 1914

Feciori... mai păstrați voi avântul din vremuri

• Și-l faceți să crească mereu ?

Vedeți că văzduhul miroasă a sânge,

Și-a pülberi și-a moarte din greu ?

Știți voi că plutește în zare izbânda

Ce câtă sfielnic spre noi,

Și'n taină șoptește'n adâncuri de suflet

Să mergem din nou la războiu ?

Uitat-ați că aspra durere din suflet
 Ne chinuie făr'de folos?
Că mare-i răbdarea din scursele veacuri
 Și-ajuns îi cuțitul la os?

Flăcăi, pregătiți-vă brațul de luptă
 Și-uitați-vă casă și plug,
Porniți-o deavalma, călcați în picioare
 Pe cei ce țin frații supt jug.

O turmă nebună, tirană, barbară
 Vlăstare hidoasă de huni
Ii țin subjugați pe românii deacolo,
 De veacuri, din buni, din străbuni,

È vremea să rupem zăgazul răbdării,
 Să'ntindem prin unguri măcel,
Ardealul e-al nostru și'n clăcote de sânge
 Sfinți-vom țărâna din el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Du-ne-Doamne

Mi-i sufletul robit de jale
De grije și nespūsă teamă,
Auzi cum strigă'ntr' Ardealul
Cum plânge'ntr'una și ne chiamă!

Așă ași vrea să sbor acòlo
Să-i duc curând pe-aripi scăpărea!
Dar el așteaptă a pustie...
Zadarnic cercetează zarea!

Și ce-așteptăm de-atât răbdarăm
Să piară Prutul și Carpații?
Ori am uitat că-s toți ai noștri
Și cei bătuți... și'ntemnițații?

Ascultă mugetul cum vine
Tu Doamne sfinte bun și mare,
N'auzi în urletul de crivăț
Că sboar'un gând de răsbunare?

N'auzi un plâns ce-i plâns de veacuri,
Născut de cei născuți să plângă?
Ii lași să moară pentru alții
Și neamul nostru să se stângă?

O Doamne'nvață-ne gândirea
Să mai trăim și vremuri bune,
Mai fă odată, cu putere
Avântu'n suflet să răsune;

Și du-ne peste munți departe
Cu dorul libertății sfinte
Să infruntăm văpaia morții,
Găsind odihnă'n reci morminte.

Ai milă de copiii noștri,
Și de soții, și plânsu-l curmă,
Du Doamne gând de mângâiere
Și la părinți, rămași în urmă,

Și-apoi... trimeteți duhul tainic
Printre mormintele șiraguri,
Să'ncerce-o clipă să lumine
Intunecoase-a' morții praguri,

Și să ne spună'n somnul dulce
Al celor ce-am sdrobit păgânii:
„Somn lin feciori, cu moartea voastră,
„Pe veci uniți sunt toți românii“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce vor împărații

E vremea când fluieră vântul a cobe,
Când urlă pământul de surle și tobe,
Că-ți trece prin suflet sălbatic fior,
De mila nespusă acelor ce mor.

E vremea când lumea întreagă se plângă,
Când sugă pământul șiroaie de sânge,
Când cupa de-otravă a morții, o sorbi,
Când urlă văzduhul de țipăt de corbi.

Potopul de oaste ca turma cuminte,
 Se duce să cate odihnă'n morminte.
 Se duce-omenirea, se stinge'n război,
 Se mușcă ca fiara, ca'n ziua deapoi.

Se luptă și neamuri și țări să se dărme,
 Se'ntîneacă cerul de fumul din arme,
 Iar zarea-i roșită de flăcări de foc,
 Și plânge pământul deatât nenoroc.

Popoarele sufăr, de moarte-s cernite,
 Și mințile toate-s nebune-aiurite,
 Ce vor împărații... nu știu ce-or fi vrînd,
 Dar nu se sfârșește măcelul curînd.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Despărțire

Soțici mele

E greu să sfărâmi firul unei tăceri de moarte,
Când gândurile negre ne-apas'atât de mult.
Mi-e gura incelestată și vorbele-s deșarte
Să spun tot ce mă doare, când sufletul mi-ascult.

Se rûpe legătura din lacrimi impletită,
Căci plec curând la luptă supt cutele de steag,
Rămâi deacum copilă, plângând înmărmurită,
Și-ți las ca moștenire copilul nostru drag.

Să-l îngrijești ca ochii, e tot ce-avem pe lume,
 Și de-oi muri în luptă, cu el o să rămâi,
 El ți-o aduce-aminte odată cu-al meu nume,
 Ce sfântă și curată e dragostea dintâiu!

Mă duc pe drum de sângere, căci moartea rea mă fură
 Așa am fost — se vede — de soartă rânduiri!
 S'aștepti să crească mare, să-l dai la'nvățătură...
 Și-apoi să cați cu cinste, un om, să te măriți.

Să nu mă uiți degrabă, și'n drum spre cimitire,
 Să'nveți mereu copilul săv cate înspre zări,
 Gândește întotdeauna la sfânta mea iubire,
 Și de-oji găsi mormântul... aprindeți lumânări.

Iar dac'o vrea făptura, să scap din greul mare,
 Din lupte peste lupte, să mă re'ntorc la voi,
 O altă fericire își va croi cărare,
 Și-si va clădi culcușul supt streășină la noi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La Troița din răscruci

Picăturile de ploaié'n fire lungi și îngroșate,
Cad plesnind în preajma nopții, răsărind din bolta sură.
Printre satele'n ruină, trec căruțele'ncărcate,
Infundându-se'n nămolul drumului din arătură.

Rar de scapă câte una, ușurată de povară,
Încercând ca să-și croiască iarăși peste câmpuri, drumul.
E târziu și mare-i truda, din văzduh coboară scară,
Și în urmă tot mai mare crește flacărea și fumul.

Pe șoseaua desfundată, cad obuzele greoaie,
Sfărâmand-o dintr'odată, cât să intre'n fundu-i, carul,
Mulți sunt morții și răniții, curge sângele și roaie
Iar pe fața'nvinețită, rău li-i impietrit amarul !

S'a oprit un car cu boii, rupt de tot și nu e'n stare
Să mai treacă de răscrucea, unde'ncepe-o cărăruie.
O Troiță'n sîpt'alături, cată trist la drumul mare,
Iar Cristos privind pământul, stă pe lemn bătut în cuie.

Trei răniți stau prinși în caru'mpotmolit la o răscruce,
Boii cad lihniți de foame și de greul osteneții,
Cine știe din ce luptă peste câmp aci i-aduce,
Pe răniții'nținși în carul, rupt în marginea șoselei !

Curge sângele din rană și pe brazdă se prelinge,
Iar pe trup îi scaldă ploaia, repede și'nvolburată.
Gem sărmanii de durere, simt că viața li se stinge,
Și-asteaptă... și se roagă... poate s'o sfârși odată.

Intr'o clipă însă chipul, prinde'ncet să se lumine,
Cearcă să-și târascăcolo, sfărâmatele picioare,
Vor să moară lângă cruce, prinsă'n brațe, să se'nchine,
Dar nu pot în spasmul morții, pîn'la ea să se coboare.

A pornit însă din zare un obuz plin de văpae,
De Troiță el nu știe, nici n'o cată... nici n'o cruță,
Și trăsând-o drept în mijloc, prefăcând-o'n măruntae,
O svârli s'o prindă'n brațe, cei trei morți dintr'o căruță.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Celor morți

Eroilor dela Turtucaia

La margini de șanțuri stropite cu sânge,
Se scormone'ntr'una pământul,
Așa a vrut soarta, aci să rămâneți,
S'aveți pe vecie, mormântul.
Ai voștri vă lasă in ghiară vrăjmașe,
Durerca in suflet se strânge,
Nu-i timpul să stai să veghiezi la morminte,
Căci grija și truda te frânge.

Voi n'aveți o cruce, cum au toți creștinii,
 Să cate'mprejuru-i cu teamă,
 Și nici nu aveți o coroană de floare,
 Stropită cu lacrimi de mamă.
 Vor trage cu plugul pe gropile voastre,
 Nici urmă nū'are să fie,
 Că-s moaștele sfinte-a' eroilor noștri,
 De unde-ați vrea voi să se știe?

Acòlo, nu-i chip ca să dormi, să nu ūrle,
 Lung tūnet de arme și rōpot,
 Și ziua, prin sate — la timp de vecernii
 Voi n'auziți dāngāt de clopot.
 Voi n'aveți acòlo biseric'aproape,
 Nici popă să zică din carte,
 Eroilor sfinți ce'nfruntarāți furtuna,
 Potop de dureri și de moarte.

Zefirul n'aleargă molatic prin frunze
 Și nu cāntā'n floarea de teiu,
 Iar soarele n'aruncă tort de lumină,
 Și nu varsā'n aer scānteii.
 La voi e'tuneric și-afară și'n groapă,
 Nici luna nu vrea să se'ndure
 Să vină o clipă in miezul de noapte...
 Ci fuge departe'n pădure.

Și mamele... nu vin la voi cu durere,
 Și flori pe morminte să puie,
 Și nici nu v'afumă din vreme în vreme
 Lăcașul cu fum de tămâie.
 Din lacrimi ce varsă șiroaie, șiroaie,
 Pe groapă nu cresc viorele,
 Căci plânsul de mamă se'ndreaptă'n pustie...
 Ți-e jale și milă de ele.

Dar nu sunteți morți, căci o lume vă știe,
 Copiii citi-vor în carte
 Ce mult îndurărâți, și-or ști să cinstească
 Pe sfinții eroi de departe.
 Și-atunci... când curând vom porni ca năvala
 Și goarne-or începe să sune,
 Să iasă din groapă doar umbrele voastre,
 Și gândul vrăjmaș să-l răsbune.

În marmură neagră, pe cruci și'n biserici,
 Stăteă-veți deapururi cu noi,
 Vlăstarele voastre vor spune cu cinste,
 Că-s vrednici copii de eroi.
 Vă fie țărâna ușoară ca fumul
 Și somnul în pace pe veci,
 Flăcăi ce dormiți din iubire de țară,
 Aiurea, prin gropile reci.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mort supt cutele de steag

Trist răsună croncănitul corbilor sătui de pradă,
Profilati în puncte negre'n fund, pe cerul jos și șters !
Bate vântul, plânge lunca și noianul stă grămadă,
Ingropând șoseaua toată și căruțele din mers.

Trec răniții fără număr, tot mai mulți se duc devale,
Indreptându-se nspre râul, plin de sânge și sloieți,
Amărâți își plâng ursita, încercând să-și taie cale,
Printre gloanțe, printre vaiet, printre valuri și nămeți.

Un rănit pe malul apii-mi face semn să vin aproape,
 Aspră-i este uitătura și cu graiul mai mult stins,
 Lângă el crește troiaaul și'n curând o să-l îngroape,
 Ascunzând un lac de sânge, ce din trup s'a tot prelins.

Drag erou culcat pe drumuri, prins în marginea pierzării,
 Nu și-a părăsit simbolul, ci cu pieptul sfâșiat,
 S'a nvelit în groaza luptii, peste trup, cu steagul țării...
 Și acum așteaptă moartea'n cuta lui înfășurat.

N'a lăsat la dușman pânza, ci-a purtat-o noaptea'ntreagă,
 Incercând să se strecoare printre sfărâmate stânci,
 Și trecând prin gropi, prin șanțuri, peste morți, prin beznă neagră
 S'a oprit la malul apii și-a căzut sleit pe brânci.

Greu gemând, mi-a spus pe ducă, înduioșețoarea taină,
 Și cătând mereu în urmă tot mai crunt, tot mai fricos,
 A pornit ca să-și deșcheie, sângerata, vechie haină,
 Și din sânul rupt de schije, steagul sfintei țări l-a scos.

Blând vorbiă'n potop de lacrimi: „l-am scăpat, dar ia-l și du-te,
 „Mor tihnit că'n clipa morții, steagu-mi este giulgiu sfânt“.
 Și strângându-l cu putere, incercând să-l mai sărute,
 S'a fost stins în plâns de vifor, fără glas, fără cuvânt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pastel sângerând

Plin vulcan cu limbi de flăcări, pare-zarea purpurie,
Ce presară'n fundul văii, negre fărmături de scrum ;
Vin obuze de tot felul, unul, zecă-o sută-o mic,
Și tăind văzduhu'n cale, cad pe munți pe văi și'n drum.

Urlă crestele pleșuve, prinse'n margini de coclauri,
Și se duc de-a rostogolu'n fundul râpilor adânci,
Și în urmă vine moartea, guri roșite de balauri,
O aruncă peste oameni, peste brazi și peste stânci.

Noaptea prinde să-se lase, giulgiu'ntunecat să-și poarte
 Peste trista rămășița falnicului regiment ;
 Viforul gonind prin codrii'nfuriat și-urlând a moarte,
 Se amestecă'n vârtoarea greului bombardament.

Lungi grămezi de glod și țărână și deasupra cruci plecate,
 Trist înseamnă locul unde cei mai mulți din noi sunt duși.
 Câte gânduri, câte lacrimi, câte doruri sfărâmate,
 Au murit în fundul gropii, prohodind pe cei răpuși !

Subțiată crește umbra crucilor nelămurite,
 Prelungindu-se nspre șanțuri, mângâind pe cei ce mor,
 Și cum stau cătând în zare pe mormânt înțepenite,
 Plâng și viața, plâng și dorul, plâng și visul tuturor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Veniți...

Eroilor dela Jiu

Orfani sunt copiii ce-acasă v'așteaptă
Cu dorul de voi nesfârșit,
Și'ntreabă într'una: „ia spune măicuță
„Dar tata... dece n'a venit?
„In brațele lui când ne-a strâns la plecare
„Tăticul sărmanu ne-a zis,
„Că vine la toamnă... și-alât e deatuncia..
„Și-o slovă măcar nu ne-a scris”.

Voi n'aveți nici milă de-ai voștri de-acasă,
 De-acei ce odat'i-ați iubit ?
 Vă ține supt pază, legați în cătușe
 Vrajmașul de groază smintit ?
 Ieșiți din mormintele voastre degrabă,
 Spre casă'ndreptați-vă dorul,
 Armați-vă brațul și făceți — de spaimă —
 Prin dușman să treacă fiorul.

Sărutul de moarte ce-ați dat la plecare
 Iubitei pe sânul cu salbă,
 E-încă fierbinte și sus la icoană
 Atărnă buchetul de nălbă,
 L-ați dat să-l păstreze, dar foile moarte
 -Uscate, încet se destramă,
 V'ășteaptă zadarnic, mereu vă așteaptă,
 Și lacrimi se scurg în năframă.

V'ășteaptă la horă lăuta bătrână,
 Țiganul ar vrea să mai cânte,
 Alături, la crâșmă, în trôpot și'n chiot,
 Pământu'n bătăi să se svante.
 În deal la răscruce v'ășteaptă fântâna,
 Și-atâta din cumpănă plânge...
 E tristă săptura... și-amurgu-i tristețe...
 Și cerul e roș ca de sânge.

Dece nu simțiți cât de rău este-afară
Că frigu-a'nceput să pătrună ?
Că gerul să'nghiață, că toamna-i pe ducă,
Că nu mai e tremur de frunză,
Că vântul gonește pe drumuri sălbatic,
S'aducă nămeți de zăpadă...
Veniți, căci vă umple căsuța pustie,
Și moare norocu'n ogradă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bieți eroi

Infiorătoare luptă
Innegrită de blesteme,
S'a fost dat în noaptea cea
Sus la cotăntre păduri.
Desperat trăgea dușmanul
De credeai că multă vreme
Vor trosni deatâta vuiet,
Munții din incheieturi.

La luminile de flăcări
Se-aruncau în salturi grele,
Și veniau atâția oameni,
Cât cu gândul poți să vezi,
Mărtaea însă sta pe-aproape
Căci ajunși lângă rețele,
Ii trântia să'nnalțe coamă
Sângeratelor grămezi.

Morții... n'aveam timp să-i plângem,
Nici să ridicăm răniții,
Căci luptam cum luptă omul
Apărându-și brazda lui.
Noi știam de mult în șanțuri
Care vor fi biruiți,
Și aveam o bucurie
Cum pe lume alta nu-i.

Dar s'a risipit în clipa
Când din stânga tristă știre,
A venit în zori să spună
Că suntem învăluți,
Că tovarășii de arme
— Rușii — cam domoli din fire,
Au dat birul cu fugiții
Și se duc tot mai grăbiți.

Și cu suflete strivite
 Am văzut peste câmpie,
 Multe cetăți de nemernici,
 Ce se'ndepărtau răsleți,
 Și-am văzut atunci soldații
 Din slăvita'mpărăție,
 Cum fugiau rupând pământul,
 Desmățați, nebuni și beți.

Blestemând ne-am dus deacolo
 Cei ce-am mai scăpat cu vicață,
 Rău loviți și'n trup și'n suflet
 Din secerătorul foc;
 Se svoniau lumini de ziuă
 Prinse'n vâl de fum și ceață,
 Când ne-am dus plângând aiurea...
 Bieți eroi fără de noroc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj-

Urlă crivățul

Numărul ni-i pe sfârșite...
Doar puțin... și suntem gata,
Mulți din noi sunt la odihnă
Printre brazi, dorm somn de veci;
Cei rămași scobesc pământul,
Scăpără scânteii lopata,
Să croiască șanț-morminte
Peste drumuri și poteci.

Căci dușmanul nici la noapte,
 N'are gând să ne dea pace,
 De necaz că-i stau potrivă
 Cei puțini, cei necăjiți;
 Repezit din adăposturi
 A'nceput din nou s'atace,
 Pe acei ce știu să lupte
 Nemâncăți și nedormiți.

Au pornit din zări vrăjmașe
 Gloanțele să se răsbune,
 Și gonind în toiul nopții,
 Plue peste valcea,
 Iar în fund — din întuneric —
 Tunurile trag nebune,
 Aducându-ne în șanțuri
 Vaietul de cucuvea.

Spintecând grăbit văzduhul
 Cade ploaia de șrapnele,
 Iar obuzele ne'ngroapă
 Supt sfărâmături de mal,
 Alții mor fărăde șoaptă.
 Sprijiniți lângă crenele,
 La lumina de rachete,
 Supt scântei de foc bengal.

Des amestec de ciolane,
 Tărnă, ceață, fum și schije,
 Trupuri groaznic mutilate,
 Văjiind trec peste noi,
 Mâni răslețe și picioare,
 Tivgi lipsite'n veci de grije,
 Stau o clipă'n sîpte'n aer
 Și-apoi cad bufnind greoiu.

.....
 E sfârșită bătălia
 Dar tot stau să privigheze,
 Plini de ger și uzi de apă,
 Cei mai dragi și buni soldați.
 Corbii răsăriți din zare
 Au pornit să ne'ntristeze,
 Și să ne sfășie morții
 Ce-au rămas neingropați.

Sloi de gheață curg pe apa
 Undulată'n mers, de valuri,
 Crivățul urlând sălbatic
 Se aține'n calea lor,
 Jale multă stă întinsă
 Peste munți, pe văi și dealuri,
 Unde dorm adânc soldații
 Celui mai viteaz popor.

BCU Cluj **Suflet de erou** Library Cluj

Tremură pământul, de-ți luă auzul;
Bubuiă în munte, hăuind spre noi,
Șerpuind sălbatic se'nroșise Uzul,
Și sburând deasupra-i, văjiă obuzul,
Se spârgeă în strânse rânduri de eroi.

De mai multe zile ne plouase tare,
Ne făcusem numai apă și pământ,
Se umpluse codru'ntreg de'nșiorare,
Și creștea durerea noastră tot mai mare,
In ascunse șanțuri, casă și mormânt.

Ici, coleă, neveste... triste'ngrijorate,
Așteptau pe gânduri în adânci fiori.
Cine să mai știe dinspre care sate
Au venit bătrâne, mame'ndurerate,
Să le-aducă schimburi dragilor feciori ?

Un moșneag mai chipeș vorbind pe'ndelete,
Plin cu decorații pe voinicu-i piept,
Stă lângă nevestă și cu două fete :
Bland eră moșneagul cu'nălbite plete
Și cu straie albe și graiu'nțelept !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Moșule, e luptă mare lângă munte,
„Moartea e stăpână'n fiecare loc,
„Cine ți-a dat voie printre stânci cărunte,
„Ca să stai de veghe pe cărări mărunte,
„Lângă ucigașul negru iad de foc”?

S'a sculat moșneagul plin de bucurie,
Și ne-a spus în taină, cum l-a prins un dor,
Să-și aduc'acolo fete și soție
Lângă năsfârșita cruntă bătălie,
Să-și mai vad'odată singurul fecior.

N'a sfârșit-o bine vorba începută,
Și-a pornit un chiot dinspre luminiș...
Alergau ai noștri toți înspre redută,
Și cădeau deavalma, sută după sută,
De scotea bătrânul, lacrimi pe furis.

Ca prin vis — din codru* — razele de soare
Au prins să lumineze cete de răniți;
Incetase foculuptii-ucigătoare,
Și-au pornit căruțe'ncet să se coboare,
Aducând soldații noștri, schilodiți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doi soldați cu milă și cucernicie
Au adus pe targă, drept lângă bătrâni,
Pe-un sergent tovarăș din copilărie
Ce-l brăzdase-o schije'n lung de scăfârție,
Și-l izbise gloanțe'n amândoi plămâni.

L-au luat bătrânii și l-au dat deoparte
Și-au grăbit să spele fruntea lui ușor,
Dar au scos cu toții bocete de moarte,
Căci din torsătura nemiloasei soarte
S'a'ntâmplat să fie... chiar copilul lor.

A zămbit rănitul, căci îi cunoscuse,
Și pe-obrajii galbeni, lacrimi s'au prelins;
Le-a sărutat mâna celor ce-l crescuse,
N'a vorbit, căci graiu'n luptă grea-l pierduse...
Și'n priviri de mamă, vicața i-s'a stins.

Aiurit, bătrânul, s'a'nchinat la Sfântul,
Și-a lăsat să-i curgă lacrămile șir;
I-a săpat el singur, lângă drum, mormântul,
I-a stropit cu jale groapa și veșmântul...
Și-a rămas viteazul, ca'ntr'un cimitir.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A plecat bătrânul să-și verse'n treg focul,
Căci pierduse'n lume tot ce-avea mai drag.
„Eu mă duc nevastă'n luptă să-i țin locul
„Voi să plângeți fete c'așa vi-i norocul”,
Și-a pornit moșneagul și s'a dus pribeag.

Iar în codru frunza, tristă mbătrănită,
Ruginise toată până lângă zări,
Multă mai căzuse frunză risipită,
O bătuse vântul, udă și-ostenită...
Se culcase'n groase straturi pe cărări.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lângă satul lui

Licăriri de lună scapără gonind sfiite,
Peste cutele din unda pânzei albe de argint.
Còlo lângă pod, devale, scânteind, lucesc grăbite,
Printre firele de iarbă, boabele de mîrgărint.

Pacea nopților de toamnă a cuprins făptura toată,
Gândurile noastre triste, flutură trecând încet
Peste crucile plecate, dându-le la toate roată,
Și pornesc apoi nebune, dincolo, peste Siret.

Numai gândul sentinelei nu mai bate căi deșarte,
Până azi și-a strâns durerea și n'a spus-o nimănui,
Dar acum, își vede satul... râul doar de-l mai desparte

Și'ntr'un timp a prins să-și plângă-doina gândurilor lui,
Ce-a cuprins întreaga vale și s'a dus tot mai departe,
S'a pierdut în taina nopții... sus de tot... pe cărării.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din tranșee

Fraților, vedeți voi satul unde râul se'ncovoiaie
 Și se-ascunde pe tăcute'n fundul unei cotituri?
 Ala-i satul meu săracul; rătăcit printre zăvoaie,
 Și cuprins la două laturi, între margini de păduri.

Nu râdeți că numai lacrimi mi se scurg din ochi alene!
 Când îți vezi atât de aproape locu'n care te-ai născut,
 Este greu să ai odihnă, să prinzi gene peste gene,
 Numai cu știu cât mă doare, dorul meu ascuns și mut.

De i-ași trage-acum un chiot, ar vui întreaga vale,
 Biată maica l-ar cunoaște dintr'o mie de flăcăi,
 Parcă văd cum dau grămadă câinii toți, să-mi iasă'n cale
 Să se gîdure la mine, dragii mei voinici dulăi!

Am să'nțerc și eu'ntr'o doară, să vedem, nu-mi dă'nvoire
 Să mai trag o chiuală, așa... ca'ntr'un timp trecut?
 Vreau să știe cei de-acasă, că nu le mai am de-știre,
 Că mă lupt și multă vreme, încă nu mă dau bătut.

Și târziu când dup'o luptă, ostenit, bătrânul soare
 Se'ndreptă grăbit departe, juncând spre asfințit,
 Și când ude stau de sânge'nțelenitele ogoare,
 Chlote prelungi de jale din tranșee s'au pornit.

Nu știu de-au ajuns acasă la iubita lui bălaie,
 Dară știu că dintr'odată s'a pornit atât lătrat,
 Că rădeam și noi cu lacrimi de ciudata hărmălaie,
 Ce prin farmec — dintr'un chiot — cuprinsese'nțregul sat.

Inchinată M. S. Reginei

BCU Cluj / Central University Library Cluj
UNIVERSITATEA

In memoria
A. S. R. Principelui
„Mircea“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De vorbă cu
Printul „Mircea“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La nașterea Ta

Cât alții în zece, să crești într'un an
Copile cu ochii frumoși,
Și aprig în faptele Tale să treci,
Și vrednic să fii de strămoși.
Tu porți pe alese un nume-așa drag,
Și-i sfânt pentru'tregul norod,
Așa L-a chemat într'o vreme — demult —
Pe-al nostru bătrân vöevod.

Ursita din daruri să-Ți facă șirag
Să-Ți deie noroc din belșug,
S'ajungi să Te cânte bunicii'n povești,
Și'n doină, țăranul la plug.
Ași vrea s'ajungi mare plăpânde vlăstar
Născut pe ai Tăi să-I alinți,
Să crești cu credință'n iubirea de tron,
De țară, de neam și părinți.

Ca floarea și cerul din Luna lui Maiu
Să-Ți fie și traiul frumos,
Ca mama ce-și strânge odorul la sân
S'ai sufletul blând și duios.
La nuntă să steie și soarele'n loc
Cu lumea de dragu-Ți plângând,
Și'n luptă, călare pe-un cal năsdraivan,
Izbânda s'o porți pe dearând.

Iubește-Ți supușii, poporul Tău bun,
Cu sufletul lui cel curat,
Și-odată...și-odată s'ajungi Tu de drept
Să fii cel mai bun împărat.
Intocmai ca'n bazme, crești mare, viteaz,
Spre rugă tot gândul mi-adun,
Și fă ca'ntr'o clipă să-Ți zicem de drag
Tot „Mircea cel mare și bun“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pustiu Ți-e mormântul

Așa mă rugasem la nașterea Ta
La Sfântul, cuvânt din cuvânt,
Dar nu s'a'ndurat ca și sufletul Tău
Să-L lase cu noi pe pământ.
L-a luat să-L așeze în cerul senin
Cu cete de îngeri și sfinți,
Răpindu-ne'n fugă pe prințul cel mic,
Cu ochii nespuse de cuminți.

În vremea când munții-hotare s'au rupt,
 Când mult au jelit codrii'ntregi,
 Când toate durerile noastre-au crescut
 Și'n cale pornit-am pribegi,
 Un vifor de jale s'a'ntins peste tot,
 Și'n lungul și'n latul cuprins,
 Vestind în neștire poporului trist,
 Că prințul din vieață s'a stîns.

E greu să-Ți inchipui oștenii-amărăși
 Ce mulți laolaltă s'au strâns,
 Și'n lacrimi curate, pe Mircea lor drag,
 Cu căta durere L-au plâns!
 Deatunci e'nfrățită regina cu noi,
 Ni-i soră, ni-i mamă la toți,
 Și cât O iubim pe crăiasa din bazm,
 Să știi Tu copile nu poți.

Când tainici mergeam spre vreo groapă de veci,
 Cu lungul și tristul convoiu
 Acelor ce'n munte ținuseră piept
 Vrajmașului negru-puhoiu,
 Veniă ca năluca'n veșmântul cernit,
 Să plângă pierduții feciori,
 S'arunce pe groapa eroilor sfinți,
 Și lacrimi și maldăr de flori.

Și astăzi... când intră la oameni săraci
 Și vede orfanii pe prag,
 Ii prinde în brațe atât de duios
 Și-atât îi sărută cu drag!
 Ca orșice mamă, I-e dor de copil,
 Și fărăde Tine I-e greu,
 I-e dor de tăcutul, pustiu-Ți mormânt,
 Și plânge regina mereu.

Ea știe că nimeni nu este'n palat
 Să-Ți cânte la cap rugăciuni,
 Nici mamă să-Ți toarcă în fiecă zi,
 Din flori și din lacrimi, cununi.
 Dușmanul păzește culcușul Tău sfânt
 În care-i rămas părăsit,
 Departe de mamă cu'ntregu-I popor
 Ce-atâta de mult Te-au iubit.

Dar nu mai e mult, căci dreptatea o văd,
 Ne crește în suflet mereu,
 Dușmanul cădeă-va din culme zdrobit,
 Bătû-l-ar pe veci Dumnezeu!
 Primi-va osânda atâtor jertfiți,
 Cu sute și sute de mii,
 Blestêmul părinților plini de dureri,
 Și ùra atâtor copii.

Și dacă Ți-a spune că ne-a biruit
 Și nu avem încă puteri,
Să mergem înainte pe greul urcuș
 Al celei mai negre dureri,
Răspunde-i că minte, că el e bătut,
 Să nu-i dai cumva crezământ,
Ce'nseamnă o pace vremelnică doar,
 Când noi avem alt legământ?

Acolo-i nădejdea acelor lovîți,
 Departe de zări, peste zări,
Acolo primi-va vrăjmașu'n curând
 Cumplite bătăi și ocări.
Și-atunci să vezi Tu cum toți rămurii frânți
 S'or prinde grămadă pe-un trunchiu,
Și'n cânt de fanfare ce mulți vom veni,
 Să-Ți plângem la groapă'n genunchi.

26 Martie 1918*)

*) Pergamentul cu această închinare, a fost trimis la
Palat, în ziua de 28 Martie 1918.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doarme tata cu feciorul

S'a pornit din zori de ziuă luptă mare'n cotul văii.
E vârtej întreag cuprinsul. trag de zor și cad flăcăii.
Urlă lung deatâta vûiet și'nsetată valea plânge,
Potolindu-și setea mare în puhoaiete de sânge.

Intr'o groapă din poteca, răslețită și stingheră,
Stă ascuns, mai jos de șanțuri, cuibul de mitralieră.
Jocul soartei rânduise — depănându-și lung fuiorul —
Cot la cot s'aducă'n luptă și pe tată... și feciorul.

Stau infierbântați servanții'n jurul piesei necăjite,
Trag mereu și aruncă moarte hoardelor înlămânzite,
Ce gonesc înspre tranșee val-vârtej, să ne omoare,
Iar potopul de obuze, cearcă cuibul să-l doboare.

De treiori se sfărâmasese'n fața noastră scurt, talazul ;
De treiori ne mai vărsasem focul, ura și necazul ;
Dar mai rău venia puhoiul nesfârșit de furnicare...
Să mai țină piept furtunii, cine-ar mai fi fost în stare ?

Cam cu greu ne hotărîrăm să plecăm din cotul văii ;
Rar de tot e rândul nostru, morți, răniți ne, sunt flăcării.
Cade noaptea peste șanțuri și vrăjmașu'n urmă trece...
Numai cuibul dintr'o groapă n'are gând deloc să plece.

Am trecut de mult vâlceaua, am urcat și dealul mare,
Dar ei stau lipiți de piesa, pironită pe cărare.
Sunt inconjurați aproape, moartea i-a ajuns, și-i fură,
Rând pe rând adorm soldații, prinși cu urletul pe gură.

Au rămas din ei doar tata cu feciorul încă'n vieță,
Tot mai seceră grăbită piesa lor cea vorbăreață,
Pânăcând primi feciorul o spărtură de obuze,
Incleștându-i răsbunarea, pe'năspritele lui buze.

Și ngână în ghiara morții, prins de ură pătimășe :
 „Trage taică să nu cadă piesa'n mânilor vrăjmașe,
 „Ca la nuntă trage-i taică... zor pe ei... și dă-i'nainte,
 „Nu-l lăsa să pângărească locurile noastre sfinte“.

Și-a pornit să tragă moșul în flori de nebunie,
 Nu-i/mai pas'acum de moarte, de-ai lui nu mai vrea să știe;
 Se sfărâmă'n bucățele, nucul salcia și plopii...
 Dar mai'nalt crește mormanul de vrăjmaș în jurul gropii.

.....
 Amuțită-i toată valea, toată jalea din câmpie,
 Numai vântul de se ndură printre morți tăcut s'adie;
 Și târziu, în zorii zilei, când își duce noaptea sborul,
 Somn de moarte dorm cu toții... tata'n brațe cu feciorul.

Cântec

I

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Foaie verde peliniță
Maică bună, măicuțiță,
De-ai ști gândurile mele
Cum mă sfătuiesc cu ele,
Cum se strâng șiraguri sfinte,
Toate-aducerile-aminte !

Dac'ai ști măicuță dragă
Cum jelesc de-o iarnă ntreagă,
Cum nu pot să dorm o clipă
Căci durerea se'nfiripă,
Și cu ea doinesc în șoapte
Tăinuind și zi și noapte.

Mult e rea, căci nu mă lasă,
 Și-mi aduce dor de casă,
 Dor de tine, de părinte,
 Și de locurile sfinte,
 Și-mi aduce'n svon de moarte,
 Ziua când m'am dus departe.

Știi tu noaptea vioroasă
 Când rănit veniam spre casă?
 Crivățul vuiă pe creste
 Și treceă printre fereste,
 Plângeă ploaia printre ramuri
 Și plesniă, izbind în geamuri

De nu-ți auziai cuvântul,
 Și credeai că-i dus pământul.
 Iar răniții prin noroaie...
 Se târau maică prin ploaie,
 Căci svârliți fusese sorții,
 Să rămână'n ghiara morții.

II

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frunzuliță foaie suptă,
Schilav și cu mâna ruptă,
M'a primit taica pe tindă
Pe furiș, să nu mă prindă,
Căci dușmănul pe'nnoptate,
Ne căzuse drept în spate.

Când m'am strecurat în casă,
Maică tremurai fricoasă;
Focul aruncă văpae
Pe tristețea din odae,
Iară tu, spunându-ți dorul,
Îți plângeai pierdut, feciorul.

Scurtă ți-a fost mângâierea,
Și fără de sfârșit durerea,
Căci cu mâna'n legătură,
Ruptă'n umăr de-o spărtură,
M'am tot dus pe drum aiùrea
Când urlă mai greu pădurea.

Flăcări cuprinsese satul,
Și dealungul și dealatul.
Ingroziți goniau copiii,
Și gemeau în stâncă Jiii ;
Iară boii'n jug, la care,
Greu mugeau pe drumul mare !

Și-au pornit bătrâni să plângă,
Jalea'n coviltir să-și strângă ;
Oameni, pasări, vite, țoale,
Coborau din munți, devale ;
Și-am urmat și eu'n neștire...
Lungul șir de cimitire.

III

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Frunză verde depe vale,
Mult am mai stat prin spitale !
Și-a fost maică voia firei
Să mai văd lumina zilei,
Căci decând moartea, păgâna,
Mi-ar fi spulberat țărâna !

Și-acum stau ca prins în lanțuri,
Ghiemuit în fund de șanțuri ;
Supt potopul de ghiulele
Mânios trag prin crenele,
Și cu mâna dreaptă ruptă,
Mulți vrăjmași am scos din luptă !

Maică-i dusă'n lume faima
 Că'n dușmân băgat-ani spaima
 L-a mâncat încet cu'nțetul,
 Munții noștri și Siretul,
 Și deacum... moartă-i izbânda,
 Căci ajunsu-l-a osânda.

Brazdele scăldate'n sânge,
 Veșnic inima le-o strânge;
 Înc'o luptă și s'or duce,
 Lăsând morți fărăde cruce,
 Iară nouă, de ni-i datul...
 Ne-om vedea ntr'o lună satul.

.....

Seara când îți torci fuiorul
 Maică, să nu-ți plângi feciorul.
 Căci pe câmp de bătălie,
 Face Dumnezeu ce știe;
 Și de-o fi și-al tău să moară...
 Sfântă-i moartea pentru țară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Salcie din vremuri...

Salcie din vremuri, salcie duioasă,
Nu mai stăm de vorbă seara la pârâu,
Te-a'nnecat durerea, te-ai făcut sfioasă,
S'a uscat cu totul fruntea ta pletoasă,
Și-ai rămas stingheră'n lanul sterp de grâu.

Scormonită-i brazda împrejur de tine!
Cât sânge-a udat-o, din belșug, o știi,
Nu primim rășplata ce ni se cuvine...
Dar nu plâng feciorii ce-au scăpat cu bine,
Și-au pornit să-și vadă, vetrele pustii.

Te-a bătut dușmănul, salcie din vale,
 Ți-a sârilit în coaste schije de oțel,
 Te-a'ncărcat de chinuri, te-a umplut de jale,
 Rupte și schilăve-s ramurile tale...
 Țărna și pustia-aleagă-se de el!

Galbenă ți-e frunza, irosit ți-e cântul,
 Ai prins să te clătini și să te usuci,
 Tu nu-ți vei mai spune'n freamăt lin cuvântul,
 Și-i păcat de umbra ce scaldă mormântul,
 Unde dorm plecate... cele șapte cruci.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vântule...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vântule nebune, vânt de primăvară,
Ai lăsat pământul fără pic de ploi,
Cum de nu te doare sângerata țară,
Când auzi atâta plâns și ocară,
Și vezi cum se sbate sufletul din noi?

Ai uscat și iarba întinsă pe câmpie,
Ai uscat și frunza tânără de plop.
Ce te-a prins de-o vreme... Dumnezeu te știe,
Ai intrat se vede'n an de nebunie
De-ai uscat și țărna toată depe gropi!

N'ai lăsat să crească, proaspăt, pe morminte,
Flori de tămâioară, smulse din zăvoiu,
Ai trântit în fugă și crucile sfinte...
Vântule hoinare, fii zefir cuminte
Când treci cimitirul, plin de-atâți eroi.

Strânge din pădure, floare lângă floare,
Du-le vânt grămadă pe mormânt la ei,
Și le răsădește în apus de soare...
Fă să crească multe flori de lăcrămioare
Flori de viorele și de ghiociei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe malul Siretului

Cât mi-e dor să fiu acasă,
Să măntorc dela pășune,
Seara, când se-arată luna,
Răsărind în sfânt amurg!
Dragostea din alte vremuri
Cine mi-o mai poate spune,
Decât lacrămile calde,
Ce mereu, de dor, se scurg!

Greu îmi e să stau de straje
Drept pe locul unde-odată,
Mă scâldam în apa blândă,
Mângaiată de talaz,
Și acum s'o văd când curge,
Roșie și'ngândurată
Spumegând blestem și ură,
De durere și necaz.

Nu mai pot să stau în groapă
Fără să doinesc din fluier,
Pironit adânc în șanțuri
Strâmt croite'nspre zăvoiu,
Și să-mi pregătesc mormântu'n
Plâns de vânt, de rău și'n șuier,
Într'un loc sătul de moarte,
Plin de sânge și noroiu.

Vreau să merg în luncă plină,
Și să-i prind de chiotoare,
Să-i trântesc pe țărna sfântă
Unde noi suntem stăpâni,
Să le spun în fața morții
Suferința cât ne doare,
Și să seamăn toată brazda
Doar cu leșuri de păgâni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Invalidul

Arde lipărul de soare, colindând pe unde-apucă,
S'a lăsat pe toată lunca, dogoreală și pârjoli;
Frunzele se sbat nebune, se'ncovoaie... se uscă...
Și rămâne ntreg pământul, sărăcit, flămând și gol.

Lung e drumul pe cărare'n voibura interbântată,
Când nu-i pic de umbră'n cale, nici de ierburi, nici de pomi!
E pustie toată lunca, nimenea nu se arată,
Cât te uiți spre fund, în zare, nu-i țipenie de om.

Numai unde'ncepe dâmbul, un soldat, târând piciorul,
Sprijinit pe-un vârf de cârje, merge greu și legănat;
A pornit de mult in cale, frământat adânc de dorul,
Ce-l păstrează'ntreg să-l ducă, de-o puteă, la el in sat.

Curg broboane de sudoare, depe fruntea-i înăsprită,
Vreă să urce, dar zadarnic, e bolnăv și istovit,
Stinsă-i fața de durere, searbădă și'ngălbenită,
Buzele, deatâta sete, s'au uscat și'nvinețit.

S'a oprit lângă fântâna'ncinsă'n lespede din stâncă,
Cearcă ciutura s'o trage, lăcrămând din când in când,
Dar nu poate scoate apă, căci fântâna este adâncă,
Și el are lipsă o mână... și-un picior... și-i prea flămând.

A căzut lângă fântână, leșinat și mort de sete,
Rostogol veniau in minte-i, gânduri, ca'ntr'un nor de fum,
Licăririle de vicață se stingeau pe indelete,
Și muriă'nsetat croul, la o margine de drum.

Dar atunci... ca prin minune, vântul a'nceput s'adie,
Și să-i răcorească chipul, plin de praf și'nfierbântat,
Și-a eșit ca o nălucă, dintr'un colțișor de vie,
Un copil ce-i-a scos apă și curând l-a'nviorat.

Ajutat de-o biată cărje, dus de dorul sfânt de casă,
A plecat din nou pe cale, vesel și reînsuflețit..
Și trecând pe drumul mare, spre căsuța lui frumoasă,
Rupte-i atârnav pe mână... patru semne de rănit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU **Sergentul Cătălin**rary Cluj

Răsărise iarbă verde pe bordăie,
 Unde stă de pază, bietul Cătălin.
 Se sfârșise iarna tristă de tranșee,
 Și pe fund de șanțuri, greu i-eră să steie,
 Când vedeă'nverzită frunza de anin.

Se pornise gândul la ai lui, să-l fure,
 Gândul la nevastă și la doi copii,
 Alergă zadarnic dorul prin pădure,
 Și-l făcea sărmanul tot mai mult să'ndure,
 Căci bătea tot drumuri, triste și pustii.

Şease luni de zile îşi păzise satul,
 Fără chip să aibă de-acas' vr'un răvaş,
 Îşi ceruse voie şi-l păştea păcatul,
 Să pornească razna, să colinde satul,
 Unde se'ncuibase trupe de vrăjmaş.

Şi'ntr'o noapte plină cu potop de stele,
 Ce-a făcut sergentul, cum s'a strecurat,
 C'a trecut nălucă printre sentinele,
 Prin atâtea piedici şi printre reţele,
 Şi-a intrat el şingur, nevăzut, în sat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a oprit deadreptul la a lor vecină,
 Pe pârâu devale, la pod, lângă punţi.
 Luna răsărise tainică şi plină,
 Şi vărsă în noapte pulberi de lumină
 Peste răsleţitul sat de lângă munţi.

S'a'ngrozit femeia rău, ea de satâna,
 Căci venise parcă de peste mormânt.
 Dar când a'ntrebat-o: „ce face Iléana,
 „Ce-i mai fac copiii?” a'ndreptat sârmana,
 În potop de lacrimi, ochii spre pământ,

Și i-a spus cu milă, cea mai tristă veste,
Că nu sunt acasă... că's duși... c'au murit,
Că'n sat a fost jale, groaznică poveste,
C'a jertfit dușmanul, fete și neveste...
Și-a lui, de durere, a innebunit.

Și i-a spus în urmă, cum de-o săptămână,
A plecat din casă și cum mai plângea,
Cum și-a luat copiii amândoi de mână,
Și gonind devale, s'a dus la fântână,
Și cu ei în brațe, s'a svărlit în ea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și i-a spus că vântul, noaptea, trist adie,
Parc'ar plânge moartea, greu, peste ruini,
Că povestea toată satu'ntreg o știe,
Că trei zile'n urmă cas'a fost pustie,
Dar că'n ea stau astăzi lifte de străini.

Creu i-a fost sârmanul vorbă să mai scoată,
Și-a căzut grămadă'n lungul de pridvôr.
Se'ncuibase'n suflet desnădejdea toată,
Se'nvărtiau în minte-i gândurile roată,
Cum ar fi să facă, cel mai crunt omor.

A plecat deacolo, hotărît să moară,
 Dar n'a vrut să spună gândul, nimănui.
 Aiurit cu totu-a cöborit pe scară,
 C'un topör ținându-l într'o subțioară,
 S'a urcat în taină, în căsuța lui.

Intrat în odae, fără nicio grabă,
 — Să nu-i scape vr'unul — i-a'nchis ca pe hoți.
 Dormeau duși soldații, în lumină slabă...
 Cătălin săracul... s'a pornit pe treabă,
 Și'n mijloc de țeastă, i-a croit pe toți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A ieșit în urmă și dând foc la șură,
 A'nceput să ardă casa'n vâlvătăi,
 S'a ascuns departe, într'o bătătură.
 Mult a stat acolo, până ce numai sgură,
 Aducea devale, vântul, în bătăi. •

A pornit spre ziuă, să-și dăpene lirul
 Lacrămilor sfinte ce se înțeleg,
 Și plângând cu hohot, privind cimitirul,
 Se citia pe față-i, jalea și martiriul
 Cu toată durerea, unui neam întreg.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar s'a scris...

Nucule, îți tremuri frunza,
Te-ai pătruns de'nflorare;
Nucule inșipt pe clina
Dealului ce urcă sus,
Ce cați tu când te uiți țintă
Tot mereu în depărtare,
Colo'n fund pe lunca ntinsă
Ce se vede'n spre apus?

Te'nspăimântă bubuitul
Ce-a pornit dealungul căii?
Vaicetele ce-ți trimete
Vântu'n fugă uneori?
Sau te uiți să vezi mormintă...
Câte sunt în fundul văii,
Pline cu copii de-ai țării,
Cei mai dragi dintre feciori?

Nucule... s'au dus de-ai noștri...
Cât îi iarbă pe câmpie.
S'a pierdut și mult-putinul
Cât l-aveam și nu-l aveam,
Dar ș'a scris cu sânge proaspăt
În cumplită bătălie,
Epopeia ce sfințește
Amărătul nostru neam.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frunză de cicoare

Frunzuliță frunză, verde, de cicoare,
Răsărită'n voie còlo sus pe dâmb,
Mai stai tu de střeaje, mai păzești tu oare
Crucile din vale grămădite strâmb ?

Ai uitat în luncă cine e stăpână
Peste frământatul, sângerat pământ ?
N'auzi cum se luptă morții supt țărână,
Supt povara rece-a negrului mormânt ?

Frunzuliță frunză, tristă, de cicoare,
Mută-te deacolo, umbră să ți-o porți,
Nu vezi-tu că'n vale nu e pic de floare
Ca s'arunce umbră sfântă celor morți?

Frunzulițe multe cât pe-un cer de stele,
Ce'mpânziți cărarea fărăde folos,
Mărgeți pe moaiminte, frunze albăstrele,
Și-aruncați pe groapă floare și miros.

Spuneți că-i a noastră toată biruința,
Să v'audă morții, căci ei dorm, nu știu.
Că dușmănu-și plânge groaznic umilinta,
Și pe veci, deacuma, e'ngropat de viu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ingropat supt frunze moarte

In zadar plutește'n aer, roșă, galbenă, albastră,
Pânza steagului in sdrențe, falfâind din loc in loc ;
In zadar agită crucea, vulturul... e zi nefastă,
Și'ntr'o clipă se va pierde, steagul plin de nenoroc.

Căci dușmănu'n rânduri strânse, ne-a ajuns, ne copleșește,
Cum suntem puțini la număr, lupta-i âprigă și greă,
Se revarsă ca puhoiul, din trei părți ne'ncercuește,
Și viteázul rest de oaste-i nevoit să se predea.

Dar în vălmăşagul morţii, când sbură'n văzduh oţelul,
 Şi vedeai soldaţii noştri cum se'mpleticesc şi cad,
 Un erou... s'a dus din luptă şi smulgând din băţ drapelul,
 I-a săpat o groapă'n fugă, supt o ramură de brad.

Mulţi şi-au făcut moarte singuri, nevrând robi la nemţi să cadă,
 Pe ceilalţi ne-au dus devale, trişti, cu sufletul trudit.
 Locul unde-l îngropase, nimeni n'a fost chip să-l vadă...
 Iar duşmanul neşti'nd taina, groapa n'a mai scormonit.

Şi-a dormit doi ani drapelul, în pământ lovit de soartă,
 Răscolit de vântul toamnei, ce trecea prin brad hai-hui;
 Şi-a dormit doi ani drapelul, supt străini, supt frunză moartă,
 Stând de vorbă cu eroii, presăraţi în jurul lui.

Multe şi-au mai spus cu jale'n vorbă rară, tremurândă,
 Li ştia deacum povestea, pustiu'ntins meleag;
 Cum plângea că nu e'n stare să mai ducă la izbândă,
 Pe feciorii prinşi de vremuri, fără ţară, fără steag!

Cutele-i scăldate'n sânge, îşi plângeau ursit'amară,
 Când stingher le-a fost norocul, de-au rămas fărăde noi;
 Sdrenţele scăldate'n sânge, rupte ca şi biata ţară,
 Se sbăteau în apa strânsă din zăpadă şi din ploii.

Dar s'a spulberat restriștea cu flori de bătălie,
Căci s'a'nfăptuit —din sânge— visul cel mai drag și sfânt,
Iar acel ce-ascunse steagul, dus de mult în grea robie,
S'a întors să-l ia cu cinste, din pustiu și-ascuns mormânt.

Și'ntr'un lung sfârșit de toamnă, deschizând trudite pleoape
Și-auzind, din fundul zării, răpote venind spre el,
Scurt a tresărit din somnu-i, căci veniau ca să-l desgroape,
Și să ducă la paradă, putrezitul, sfânt drapel.

In spital

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soldatului „Floare”

„Eu tată n'am și n'am nici frați,

„O mamă doar... bătrână ce-i!

„N'ași vrea să mor de mila ei;

„Dece nu vrei să vă'ndurați ?

„O Doamne, cum mă iei “!

„Mai am puțin, cu văd că mor,

„Obuzul rău m'a sfârticat,

„Și sunt tăiat.. și sunt legat...

„Mi-e greu...mă duc...și mult mi-e dor

„Să mor la mine'n sat “!

„Se vede c'asă mi-a fost dat!
 „Am scris acas' că vin curând,
 „A dat prin sat veste dearând,
 „Și-acum sărmana... nu-i păcat
 „Să plângă așteptând“?

.....
 Și cum mai strigă de durere!
 Și geme greu, sărmanul plânge,
 Și pieptu-i gâlgaie de sânge,
 Să-l scape nu-i nicio putere...
 Și'ncet, încet se stânge.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trompetul cântă rar spre groapă
 Un cântec trist de'nmormântare,
 Ce-i pasă lui când altul moare?
 Și sunetele ies năvalnic,
 - Se pierd... se sting în zare.

Și-acas' l-așteapt'atât să vie!
 Se uită'ntr'una pe cărare,
 Pustiul este tot mai mare...
 Săraca mamă, ea nu știe
 Să plângă mult pe „Floare“.

Și mai târziu biata bătrână,
Pe prispa casii'nmărmurită,
Aude-o știre-atunci venită...
„Fecioru-i mort de-o săptămână“
Și-a stat așa'mpietrită.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fost o zi...

A fost o zi cum de când lumea
N'a fost și n'are să mai fie,
O zi ca'n bazme minunate
-Cu tâlc ușor să-l înțelegi,
A fost o zi ne'nchipuită
De legendară vitejie,
O zi ce-i scris'adânc pe veacuri,
In cartea sfânt'a lumii'ntregi.

Câmpia se uscaser tare
De soarele ce-ardeă ca focul,
Se răscolise brazda'n geamăt
Până'n adâncurile ei,
In preajmă re'nviase parcă
Izbânda'ntreagă și norocul,
Și'n fugă ne'cântă'n ureche,
Cum cântă'n ram frunza de teiu.

Nici zi, nici noapte de odihnă,
N'a vrut dușmănul să ne lase
Dădea atacuri nesfârșite,
Prăpăd de foc cădea pe noi,
Venise'n rânduri nesecate
Urlânde valuri feroase,
Cercând cu gloata lui de oaste,
Pe'ntregul front să dăm'napoi.

Dar n'a fost chip să ne răsbească,
Și-a prins din nou in șanț să steie,
Plângând durerea ce-o plânsesem
Și noi adânc deatâteaori.
Prea rar de văjiă prin aer
Vreo bombă groasă de tranșee,
Ce răscolia din groapă morții,
Lipsiți de liniște și flori.

Credeam că e sătul de sânge,
 Și-atâtea izbituri dea rândul
 Cu zeci de mii de morți și schilavi,
 Credeam că l-au sleit de tot,
 Dar ne'nșelam, căci zi și noapte
 La noi și-a fost trimes tot gândul,
 Și-a strâns grămad'atâta lume,
 Că-i greu cu mintea să socot.

Și s'a pornit în urmă luptă,
 Potop de gloanțe și ghiulele,
 Că lung urlă intinsa vale,
 Urlau și munții plini de brad,
 Obuze mari și înroșite
 Ne sfârticau în bucățele,
 Ne ridicau o clipă'n aer,
 Și ne'ngropau în fund de iad.

Și a'nceput apoi din zare
 Câmpia toată să se miște,
 Innaintau strigând în iureș
 Innebuniți deatât avânt,
 Veniau spre noi gonind năpraznic
 Prin lanu'ngust de porumbiște,
 Iar tunurile lor sălbatic
 Mușcau și carne și pământ.

Ai noştri, n'au clintit o clipă
 Şi i-au lăsat să vin'aproape,
 Ținându-și răsufllarea-aprinsă
 Svăcniă și inima din loc;
 Ne așteptam să ne sfărâme
 Și'n fund de șanțuri să ne'ngroape,
 Căci eră greu să mai scapi teafăr
 Dintr'un atât amar de foc !

Erau ajunși în fața noastră,
 Ne'nnădușiau pe toți în pripă...
 Când am primit din urmă ordin
 Să ne-aruncăm afar' din șanț,
 E greu să spun în vorbe scurte,
 Ce s'a'ntâmplat în acea clipă,
 Și ce-a făcut în goana morții,
 Țăranul nostru dorobanț.

S'a repezit ca și un trăznet
 În contr'atac la baionetă...
 Loviă adânc în carne vie,
 Iar dūșmanu'napoi gonit,
 Fugiă incremenit de spaimă
 Svărlind și armă și bonetă,
 Urlă de'nspăimântă pământul,
 Gonind pe câmpuri aiurit.

Când au văzut atunci ai noștri,
 Că fug... și-i tot mai greu a-i prinde,
 S'a răscolit în aspre trupuri
 Arzândul sânge de plăieși...
 Svrârliau tunicile și casca
 Și sac și răniți și merinde,
 Și'n clipă toți soldații noștri,
 Goniau vrăjmașul în *cameși*.

Acei puțini scăpați prin fugă
 S'au dus spre alte metereze,
 Plângeau de ciudă în tranșee
 Aprinsa stea ce'n veci s'a stins;
 Se liniștise valea toată
 Și-abia de-au prins să mai veghieze,
 Căci învățase'n țara noastră
 Cât îi de greu să fii învins.

Fusese zi cum decând lumea
 N'a fost și n'are să mai fie,
 O zi ca'n bazme minunate
 Cu tălc ușor să-l înțelegi,
 A fost o zi ne'nchipuită
 De legendară vitejie,
 O zi ce-i scris'adânc pe veacuri,
 În cartea sfânt'a lumii întregi.

Lămurire

Motivele acestor poezii, sunt luate din noianul adâncilor dureri, trăite de neamul nostru în anii suferinții, sau din vălmășagul atâtor fapte eroice, văzute de mine, auzite la alții și uneori citite în ziare sau în comunicatul nostru oficial.

Și un popor, al cărui avânt sufletesc și sublimă iubire de țară, se ridică cu mult deasupra dorului de viață, ce — cu toate amărăciunile ei — ni-i totuși atât de scumpă; un popor care în preajma morții, în foc și'n suferințe, îi uită pe ai lui, ce așteaptă acasă'n lacrimi și moare pânăla unul, din dragoste de neam, pe brazda plătită cu sânge, de moși și de strămoși; să'nvețe tot vrăjmașul, să'nvețe și copiii din vremuri viitoare, că o astfel de sămânță omenească, nu pierе niciodată, căci are un Dumnezeu, ce-i poartă veșnic grija.

SFÂRȘIT

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
1. Prefața D-lui N. Iorga	5
2. Inchinare.	7
3. Unirea tuturor	9
4. Fiți gata	13
5. Du-ne Doamne	15
6. Ce vor împărații.	18
7. Despărțire	20
8. La Troița din răscruci	22
9. Celor morți	25
10. Mort supăcutele de steag	28
11. Pastel sângerând	30
12. Veniți	32
13. Bieți, croi	35
14. Urlă crivățul.	38
15. Sullet de erou	41
16. Lângă satul lui	45
17. Din tranșee	47

18.	Ursită	{ La nașterea Ta	51
		{ Pustiul Ți-e mormântul	53
19.	Doarme tata cu feciorul		57
20.	Cântec		60
21.	Salcie din vremuri		66
22.	Vântule		68
23.	Pe málul Siretului		70
24.	Invalidul		72
25.	Sergentul Cătălin		75
26.	Dar s'a scris		79
27.	Frunză de cicoare		81
28.	Ingropat supt frunze moarte		83
29.	In spital		86
30.	A fost o zi		89
31.	Lămurire	Cluj / Central University Library Cluj.	94
32.	Cuprinsul		95

